

רות - אמה של מלכות / ברוריה בן דוד (וייס)

במגילת רות מודגשות המידות הטובות והנאצלות של רות המואביה שבזכותן זכתה להיות אם לשושלת המלוכה בישראל. סיפור חייה מפאך את מגילת היוחסין של דוד. עשר דורות מפרץ ועד דוד. בועז הוא הדור השביעי.

חז"ל הוסיפו קצת פרטים ביוגרפיים לדמותה של רות :

היא הייתה בתו או נכדתו של עגלון מלך מואב, שהיה נכדו של בלק. ישנה מחלוקת בתלמוד ובמדרשים בעניין זה (ראו למשל בבלי [סנהדרין קה ב](#) [הוריות יב](#))

כשאירע בה המעשה הייתה בת ארבעים, מכאן אנו למדים שגם אם אדם לא נתגדל בתורה בימי ילדותו, יכול לחזור לתורה ולפתוח פרק חדש. אפשר שמכאן קיבל ר' עקיבא חיזוק כשלמד תורה בהיותו בן ארבעים.

אותו היום שבאה לא"י מתה אשתו של בועז ([בבלי בבא בתרא צא א](#)). רות זכתה לראות נכדים לנכדיה, וחייתה בימי שלמה המלך, היא אמה של מלכות הנרמזת לפי חז"ל בפסוק [מלכים א ב 19](#) "וישם כסא לאם המלך" [בבא בתרא צא ב](#)

את שמה פירשו על שם שיצא ממנה דוד, שריווהו לקב"ה בשירות ותשבחות ([בבא בתרא יד ב](#)) דוד המלך חיבר את ספר תהילים, בו כתובות התפילות התהילות והתשבחות לקב"ה.

רות עשתה מעשה גדול משל אברהם אבינו, שהרי אברהם נצטווה ע"י הקב"ה [בראשית יב 1](#) "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך", ואילו רות באה מרצונה הטוב, ולא שעתה להפצרות נעמי שביקשה ממנה לשוב אל עמה.

היא זכתה להיות אם מלכות ישראל בגלל מסירות הנפש שלה להידבק בישראל, ובגלל שניחנה בכל שלושת המידות של ישראל: רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים.

המגילה מלמדת אותנו שכרן של גומלי חסדים, גם בועז עשה גמילות חסדים וזכה למלכות בית דוד. חז"ל הפליגו בשבחם של גומלי חסדים ואמרו : "בא וראה כמה גדול כוחה של צדקה וכמה גדול כוחם של גומלי חסדים, שאין חוסים לא בצל של שחר, ולא בצל כנפי החיות ולא בצל כנפי כרובים, ולא בצל כנפי שרפים, אלא בצל מי שאמר והיה העולם שנאמר [תהילים לו 8](#) :

"מה יקר חסדך אלוקים ובני אדם בצל כנפיך יחסיין" ועוד שמצוות גמילות חסדים היא אחד הדברים שאדם אוכל פירות בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא.

רמז לכך שרות תהיה אמה של מלכות מוצאים בפסוקים הבאים:

רות ב' 12 "תהיה משכורתך שלמה" - שיצא ממנה שלמה.

רות א' 9 "יתן ה' לכם" - "לכם" אותיות מלך.

רות א' 9 "יתן ה' לכם ומצאן מנוחה אשה בית אישה" - שלמה בנה בית מקדש והיה איש מנוחה כמו שנאמר ב **דה"א כב 9-10**: "הנה בן נולד לך, הוא יהיה איש מנוחה, והניחותי לו מכל אויביו מסביב וגו'" הוא יבנה בית לשמי וגו' מכיוון שיהיה איש מנוחה יזכה לבנות את בית המקדש שנקרא בית מנוחה (**דה"א כב 2**).

פרשה מיוחדת היא עניין האיסור **דברים כג 4** "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'". חז"ל אמרו כי בועז חידש את ההלכה מואבי ולא מואבית. עמוני ומואבי אסורים ואיסורן איסור עולם, אבל הנשים מותרות (**משנה יבמות ח ג**) מסבירה הגמרא שנימוקה של תורה **דב' כג 5** "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" מכוון לגברים, "שדרכו של איש לקדם ולא דרכה של אישה לקדם" (**יבמות עז א**). אף על פי כן, מסתבר שהלכה זו הייתה במשך הרבה דורות רפויה, ובימי דוד ערערו עליה. "אמר דוד לפני הקב"ה עד אימתי הם מתרגזים עלי ואומרים לא פסול משפחה הוא, לא מרות המואביה הוא?" (**רות רבה ח' א**). היה הכרח לאשר אותה ולפרסמה.

עניין רות ובוועז הוא חיזוק לתורה שבע"פ שהרי ההיתר של רות לבועז אע"פ שהייתה ממואב מיוסד על המסורת שבע"פ. עמוני לא עמונית מואבי לא מואבית והרי זו קבלת התורה שבע"פ.

רות היא סמל הגרות בעם ישראל. חז"ל אמרו: "בא וראה כמה חביבים הגרים לפני הקב"ה, שכיוון שנתנה רות דעתה להתגייר השווה אותה הכתוב לנעמי שנאמר: "ותלכנה שתייהם" וכל מקום שנאמר שתייהם הכוונה לשוויים".

גר שנתגייר לשמו של הקב"ה אמר לו הקב"ה: הרי הוא שקול עלי כאחד מכם שנאמר **במדבר טו 15-16**: "הקהל חקה אחת לכם ולגר הגר חקת עולם לדרתיכם, ככם כגר יהיה לפני ה', תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם ולגר הגר אתכם", ולא עוד שהוא שקול כלוי שנאמר **דברים יז 29**: "ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך, והגר..." כך אמר הקב"ה: כמה יגעתי בישראל, הוצאתים ממצרים והארתי לפנייהם, הורדתי להם את המן, הגזתי להם את השלש, העלתי להם את

הבאר, הקפתים ענני כבוד עד שקבלו תורת. וזה בא מעצמו, לפיכך שקול עלי
כישראל וכלוי (ילקוט שמעוני).

יחסה של רות לנעמי חמותה מעיד על טוב לבה. נעמי אומרת לכלותיה **רות א 8** :
"יעשה ה' עמכם חסד כאשר עשיתם עם המתים ועמדי". היחס הטוב בין הכלות
לחמות היה הדדי. נעמי ברכה אותן בלב טוב ובנפש חפצה שימצאו מנוחה אישה
בבית אישה השני.

אע"פ שרות הייתה בת מלך הלכה ללקט בשדות כאחד העניים, ולא נתנה לנעמי
ללכת ללקט, כדי לא לגרום לה בושה, כיוון שהייתה לפנים עשירה ומיוחסת
וידועה בעיר. בחרה ללכת לבדה ולפרנס את חמותה.
רות כבדה את חמותה אף על פי שהייתה מחוסרת כל, היא לא הלכה ללקט עד
ששאלה את פיה. "לכי בתי" עונה לה נעמי. רות הייתה יקרה לה כבת.

רות אמרה **רות ב 2** : "אלקטה בשבלים" ולא "אלקטה שבלים". לרמז שהלכה
ללקט רק ב' שבלים. ששתיים לקט ושלוש אינן לקט. ועוד אמרה לא אקח לא
שכחה ולא פאה, כי בשכחה יש חשש שמא לא שכת, ופאה מצויים שם הרבה
עניים, אלא אקח שבלים המפוזרים פה ושם.

הכתוב מספר לנו על חריצותה של רות שלא התבטלה בשדה, אלא כל הזמן
הייתה הולכת ובאה ומלקטת, רק אתמול שבה משדי מואב, קמה בזריזות בבוקר
ולקטה עד הערב.

יש המפרשים שהפסוק **רות ב 3** : "ותלך ותבא ותלקט בשדה" מעיד על חכמתה.
כשבאה לשדה בתחילה הלכה עד סוף השדה ולא לקטה כלום, שאם הייתה
אוספת היה לה טורח מרובה לחזור עם הלקט, ולכן הלכה תחילה עד סוף
השדה, ואז התחילה ללקט מסוף השדה לתחילת השדה.

חז"ל אומרים שהלכה ובאה הלכה ובאה עד שראתה בני אדם המהוגנים ללכת עמהם.

הכתוב אומר שהלכה אחרי הקוצרים. הקפידה לא ללכת לפני הקוצרים שלא יסתכלו
בה הנערים.

אפילו הלקט שבו זכתה על פי דין לא רצתה לקבל אלא ברשות ובלשון בקשה **רות ב 7** :
"ותאמר אלקטה נא". גם הלקט לקחה תמורת עבודה שאמרה : "ואספתי בעמרים אחרי
הקוצרים". שמנהג הקוצרים לקצור ולעשות עומרים עומרים ומניחים אותם במקומות
שונים ואח"כ אוספים אותם. רות אמרה שהיא מוכנה לסייע להם באסיפת העומרים האלה.

כשבועז הזמינה לאכול עם הקוצרים היא ירבה מצד הקוצרים ולא עמם מתוך ענווה וצניעות. אע"פ שבועז דיבר עמה טובות וגם נתן לה מלחמו אכלה והותירה. לא התרשלה והלכה ללקט כבתחילה. לא המתינה עד שיקומו הקוצרים.

למרות שהייתה צריכה להיות בשדה כל ימי הקציר כשלושה חדשים. לא ישנה שם עם הנערות. גם לאחר שמצאה נערות להתחבר עמן לא עזבה את חמותה. אפילו שחמותה הייתה זקנה ומרת נפש. הכתוב מדגיש שרות לא הראתה לחמותה את אשר לקטה, מכיוון שהייתה ענוותנית ככתוב [רות ב 18](#): "ותרא חמותה את אשר לקטה".

רות ובעז נשאו לשם מצוות הגאולה והקמת שם המת על נחלתו, שהוא חסד גדול שנחשב לחובה קשה ורבים השתמטו ממנו.

הכתוב כינה את בעז [רות ב 1](#) "גיבור חיל" ובעז מכנה את רות "אשת חיל" [רות ג 11](#) "כי יודע כל שער עמי כי אשת חיל את". בעז ירא אלוקים, נדיב ועושה חסד. רות אשת חסד ענוותנית וחרוצה. אלו קורות משפחת דוד שאבותיו היו עובדי אדמה, ישרים וגומלי חסדים.

מסיפורה של רות אנו למדים ששוות נשים צדקניות לצדיקים שאע"פ שאין הנשים חייבות לעסוק בתורה הן יכולות להגיע למעלה נשגבה כמו רות שזכתה להיות אמה של מלכות.